

POSTANOWIENIE

Dnia 18 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania B. Z.
przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w Krakowie
o ustalenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 lutego 2025 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie
z dnia 3 października 2023 r., sygn. akt VII Ua 127/22,

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- II. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie - na rzecz radcy prawnego S. Sp.p. w K. kwotę 270,00 (dwieście siedemdziesiąt) złotych, powiększoną o należny podatek od towarów i usług - tytułem pomocy prawnej udzielonej skarżącej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z 19 grudnia 2020 r. (znak WP-[...]) Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie (WZON) utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w M. (PZON), którym organ odmówił B. Z. wydania orzeczenia

o stopniu niepełnosprawności. PZON odmówił wydania orzeczenia ze względu na aktualne w dalszym ciągu orzeczenie tego organu z 24 kwietnia 2015 r., zgodnie z którym została ona zaliczona do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności na stałe z powodu przyczyn oznaczonych symbolami 07-S, 11-1, 05-R.

Sąd Rejonowy dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z 5 września 2022 r. (sygn. akt IV U 148/21/N), wydanym w sprawie z odwołania B. Z. od orzeczenia z 19 grudnia 2020 r. (znak WP-[...]) Wojewódzkiego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie o ustalenie, oddalił odwołanie.

Na skutek apelacji B. Z., Sąd Okręgowy w Krakowie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z 3 października 2023 r. (sygn. akt VII Ua 127/22), oddalił apelację.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie wywiodła B. Z., przez ustanowionego w sprawie pełnomocnika z urzędu, zaskarżając powyższy wyrok w całości, zarzucając naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy:

1. art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 374 k.p.c., zarzucając nieważność postępowania apelacyjnego z uwagi na pozbawienie skarżącej możliwości obrony swych praw przez skierowanie sprawy na posiedzenie niejawne bez uprzedniego poinformowania o tym stron, pomimo wniosku zawartego w apelacji o przeprowadzenie rozprawy i braku podstaw do rozpoznania apelacji na posiedzeniu niejawnym, czym uniemożliwiono skarżącej zajęcie stanowiska na rozprawie;

2. art. 378 § 1 w związku z art. 477¹⁴ § 6 oraz art. 477^{14a} k.p.c. polegające na nie wzięciu pod uwagę naruszenia przez Sąd I instancji art. 477¹⁴ § 6 k.p.c., mimo, że skarżąca składała na etapie postępowania przed Sądem I instancji nowe informacje o swoim stanie zdrowia, związane ze schorzeniami istniejącymi w momencie wydawania zaskarżonej decyzji, a w apelacji wskazała, że Sąd Rejonowy nie wziął pod uwagę wszystkich jej chorób, co miało istotny wpływ na wynik sprawy, ponieważ pozbawiło skarżącą możliwości ponownego rozpatrzenia sprawy przez organ.

Biorąc pod uwagę stawiane rozstrzygnięciu zarzuty, skarżąca wniosła o:

- o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, zniesienie postępowania apelacyjnego w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania;

- przyznanie pełnomocnikowi z urzędu skarżącej kosztów nieopłaconej pomocy prawnej w sprawie jednocześnie oświadczając, że opłaty nie zostały zapłacone w całości ani w części.

Skarżąca wniosła także o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, z uwagi na zaistniałą nieważność przedmiotowego postępowanie przed Sądem II instancji. W uzasadnieniu wniosku skarżąca wskazuje, że nieważność postępowania zachodzi, jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw. Jak twierdzi skarżąca, w sprawie nieważność postępowania przejawia się tym, że w treści apelacji skarżąca wskazała, że prosi o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w celu sporządzenia fachowej apelacji i reprezentowania mnie na rozprawie (...). Jasno więc wskazała, że chce przeprowadzenia rozprawy. Wniosek o przeprowadzenie rozprawy nie wymaga uzasadnienia. Mając na uwadze wiek i stan zdrowia skarżącej, takie sformułowanie należało uznać za wystarczająco konkretyzujące wolę strony. Pominięcie tego wniosku przez Sąd II instancji było tym bardziej niezrozumiałe w ocenie skarżącej, że wniosek o ustanowienie pełnomocnika został przez Sąd Okręgowy rozpatrzony i oddalony. Natomiast wniosku o przeprowadzenie rozprawy Sąd II instancji w ogóle nie wziął pod uwagę. W takim stanie rzeczy wniosek skarżącej o przeprowadzenie rozprawy odwoławczej zawarty w apelacji był wiążący dla sądu. Nieuwzględnienie takiego wniosku stanowiło uchybienie procesowe. Zdaniem skarżącej rozpoznanie niniejszej sprawy - wbrew przepisom - na posiedzeniu niejawnym, zamiast na rozprawie, oznaczało pozbawienie skarżącej możliwości obrony swoich praw, co z kolei skutkowało nieważnością postępowania. Sąd Okręgowy nie wskazał z jakich powodów uznał, że przeprowadzenie rozprawy w okolicznościach rozpoznawanej sprawy nie było konieczne. Istniały zaś, przedstawione powyżej, powody sprzeciwiające się zaniechaniu przeprowadzenia rozprawy (zawarty w apelacji wniosek o przeprowadzenie rozprawy).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wywiedziona w niniejszej sprawie nie mogła zostać przyjęta do dalszego, merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Podkreślenia wymaga także, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2022 r., I USK 434/21, Legalis nr 2740849).

Strona skarżąca formułując wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazała, że w sprawie wystąpiła przesłanka nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.). Należy więc przypomnieć, że Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę z urzędu, w granicach zaskarżenia, kwestię nieważności postępowania przed sądem II instancji (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 1998 Nr 5, poz. 81, z glosą A. Szpunara, OSP 1998 Nr 5, poz. 93; z 10 maja 2000 r., III CKN 416/98, OSNC 2000 Nr 12, poz. 220; oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 czerwca 2013 r., II CSK 720/12, Legalis nr 803992; z 12 czerwca 2020 r., V CSK 22/20, Legalis nr 2396879; z 25 sierpnia 2020 r., II CSK 44/20, Legalis nr 2490666; z 9 października 2020 r., I CSK 32/20, Legalis nr 2489233, T. Szanciło (red.),

Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Komentarz. Art. 1–458¹⁶. Tom I. Wyd. 2, Warszawa 2023).

W niniejszej sprawie brak jest jednak jakichkolwiek podstaw do podejmowania przez Sąd Najwyższy czynności w tym zakresie z urzędu, nie została także spełniona przesłanka (strona skarżąca tego nie wykazała), która spowodowałaby przyjęcie skargi kasacyjnej do jej dalszego, merytorycznego rozpoznania. W ocenie strony skarżącej doszło na naruszenia art. 379 pkt 5 k.p.c., bowiem Sąd Okręgowy rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym nie uwzględniając wniosku skarżącej, zawartego w apelacji, o przeprowadzenie rozprawy. Stanowisko strony skarżącej jest nieuzasadnione. Zwrócić należy uwagę, że skutek nieważności określony w art. 379 pkt 5 k.p.c. nie ma charakteru powszechnego, ocenia się go natomiast indywidualnie, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy. W orzecznictwie dominuje stanowisko, że pozbawienie stron możliwości obrony swych praw, aby mogło stanowić przyczynę nieważności, musi być całkowite i w sposób bezwzględny wyłączyć możliwość obrony (orzeczenie Sądu Najwyższego z 21 czerwca 1961 r., 3 CR 953/60, NP 1962 nr 1, s. 117 z glosą W. Siedleckiego). Oznacza to, że nieważność postępowania występuje wtedy, gdy strona postępowania - wbrew swej woli - zostanie faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części. Stwierdzenie, czy taki stan nastąpił, wymaga rozważenia, czy w konkretnej sprawie nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, czy uchybienie to miało wpływ na możliwość działania strony oraz, czy pomimo zaistnienia tych dwóch przesłanek strona mogła bronić swoich praw. Tylko przy kumulatywnym spełnieniu tych wszystkich przesłanek można mówić o skutkującym nieważnością postępowania pozbawieniu strony możliwości obrony swoich praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Nie każde naruszenie przepisów proceduralnych może być zatem w ten sposób traktowane (wyrok Sądu Najwyższego z 9 lipca 2014 r., I PK 316/13, LEX nr 1511811). Chodzi więc o sytuację, w której z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, których nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji, strona nie mogła - wbrew swej woli - brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 28

listopada 2002 r., II CKN 399/01, LEX nr 196607; z 20 lutego 2020 r., I PK 249/18, LEX nr 3008444 i z 24 maja 2023 r., II USK 231/22, Legalis nr 2949831).

Zgodnie z brzmieniem art. 374 k.p.c. dopuszczona została możliwość rozpoznania sprawy w postępowaniu odwoławczym na posiedzeniu niejawnym. Jest to możliwe w tych przypadkach, gdy przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Decyzja, co do tego, czy sprawa nadaje się do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym, należy do sądu odwoławczego. Podkreślić jednak należy, że ustawodawca pozostawił stronie decyzję, czy jej sprawa zostanie rozpoznana przez sąd drugiej instancji na rozprawie, czy też nie. Wniosek strony jest dla sądu oczywiście wiążący i nie podlega merytorycznej ocenie. Jego nieuwzględnienie stanowi co najmniej uchybienie procesowe, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a w pewnych okolicznościach sprawy pociągać za sobą nieważność postępowania ze względu na pozbawienie strony możliwości obrony swoich praw (zob. T. Wiśniewski: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. T II, Warszawa 2021, LEX).

Wniosek o wyznaczenie rozprawy musi jednak być kategoryczny i wyrażony w sposób precyzyjny. Nie może być odczytywany w sposób rozszerzający. Tym samym art. 374 k.p.c. musi być wykładany ściśle, to znaczy, że uprawniony podmiot wyraźnie zamieści zwrot „wnoszę o przeprowadzenie rozprawy”. Wniosek ten ma charakter kauzalny w tym znaczeniu, że ta rozprawa ma przynieść stronie „korzyści w jego założeniu”, bo przedstawił już uprzednio w swym piśmie procesowym (tu apelacji) określone propozycje dowodowe czy argumentacyjne, które z założenia mogą wymagać uzupełnienia podczas rozprawy apelacyjnej.

Przenosząc powyższe na grunt analizowanej sprawy, wnosząca apelację B. Z. nie domagała się wyznaczenia rozprawy, co więcej nie składała nowych wniosków dowodowych. W swojej apelacji skarżąca zawarła wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, w którym to wniosku wskazała, że pełnomocnik jest jej niezbędny „w celu sporządzenia fachowej apelacji i reprezentowania mnie na rozprawie (...)”. Tego, na czym miałyby polegać - zdaniem skarżącej - prace pełnomocnika z urzędu nie można jednak utożsamiać z wnioskiem o przeprowadzenie rozprawy apelacyjnej. Treść sporządzonej przez skarżącą własnoręcznie apelacji nie wskazuje bowiem, aby domagała się ona

rozpoznania sprawy przez Sąd Okręgowy na rozprawie. Nie można więc uznać w tym przypadku, że Sąd II instancji, rozpoznając apelację na posiedzeniu niejawnym, naruszył wskazywane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisy Kodeksu postępowania cywilnego.

Przedstawione argumenty skłaniają do konkluzji, że w sprawie nie wykazano przesłanek uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji. O kosztach postępowania rozstrzygnięto na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 1 ust. 2 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2024 r., poz. 764 ze zm.).

[SOP]

r.g.